

TROCHA HISTORIE NIKOHO NEZABIJE

Stálá vzdělávací rubrika Pavla P. Riese



Dvojstranou mé stálé rubriky uzavřeme téma tohoto čísla GV, které se dotýkalo habsburské monarchie, již jsme byli po staletí, ne vždy rádi a dobrovolně, součástí. Tato velká středoevropská říše byla držena pohromadě převážně vojenskou silou. No a armádě musí někdo velet. Rakouská armáda nebyla nikdy příliš slavnou, ale občas se našli velké osobnosti, které stály v jejím čele. Jak už jsem psal v článku věnovanému bitvě u Hradce Králové, nemám zmíněnou monarchii nijak v oblíbenosti, natož pak její vojenskou moc. Navíc mé sympatie měl, a stále má, vojenský génius přelomu 18. a 19. století Napoleon Bonaparte a jemu rovného vojevůdce jen těžko najdete. Nicméně v rakouské monarchii se v její historii, řídce, ale přeci, pár velkých vojáků objevilo, jako např. Albrecht z Valdštejna či princ Evžen Savojský. No a k nim můžeme směle přiřadit dvě jména, která bych zde chtěl připomenout.

Laudon a Radecký

Začneme Laudonem, jednak je starší a potom je mi značně sympatičtější, než Radecký. Ano, generál Laudon to je ten, co jezdí přes vesnici v bílé čepici, čímž jej jedna lidová píseň udělala nesmrtelným a pak ještě klení himmellaudon! Nesmrtelnost přes hudbu má ovšem s Radeckým podobnou, akorát Radeckého marš není skladbou lidovou, ale je od hudební legendy Johanna Strausse staršího.

Představte si tuto situaci. V roce 1740 umírá císař Sv. říše římské Karel VI., otec Marie Terezie, který nemaje mužských potomků prosadil tzv. Pragmatickou sankci, kdy habsburské dědictví mohla převzít i žena. Tuto listinu si nechal ratifikovat od všech důležitých států v Evropě. Jenže, jak dobře víme, smlouvy se mnohdy stávají pouhým cárem papíru. To se stalo i po smrti Karla VI., kdy na se na mladičkou 23letou Marii Terezii vrhli ze všech stran jak supi ti, co dříve smlouvu uznali. Vše začal pruský král Fridrich Veliký. Marie Terezie byla navíc ve vysokém stupni těhotenství a modlila se, aby to tentokrát, po předchozích třech dcerách, byl konečně syn. To se nakonec povedlo a syn se skutečně narodil a byl to pozdější císař Josef II. Co se ale zpočátku války nevedlo byl boj s oněmi supy. Došlo to tak daleko, že Marie Terezie ztrácí Slezsko i České království, které za pomoci Francouzů dobyl bavorský kurfiřt Karel VII. Ten se poté nechal 26. 11. 1741 provolat Českým králem. O rok později, opět za podpory Francouzů, připravil o korunu římského císaře, manžela Marie Terezie a to až do roku 1745. Situace nemohla být horší a vypadalo to, že habsburská velmoc bude vymazaná z mapy Evropy. Marie Terezie měla ale dvě velké osobnosti ve svých službách a to skvělého vojáka Ernesta Gideona Laudona a neméně skvělého

diplomata Václava Antonína Kounice. Tomu se budu věnovat v některém z dalších čísel GV. Ve vzniklé situaci byl pro Marii Terezii nejdůležitější ten voják. Kde se vzal?



PŮVOD V VOJENSKÉ ZAČÁTKY LAUDONA

Pocházel z baltsko-německého a lotyšského prostředí. Vyrůstal v chudé rodině v Livonsku, kde se 13. 2. 1716 nebo 1717 narodil. Po švédsko-ruské válce připadlo Livonsko Rusku. Svě první vojenské ostruhy tedy Laudon získal v carské armádě, kde dosáhl ve svých jedenaadvaceti letech v r. 1737 hodnost nadporučíka, když bylo jeho přispěním dobyto Moldavsko

v tažení proti krymským Tatarům.

FRIDRICH JEJ NEHCCE, MARIE TEREZIE ANO

Po této válce byla jeho rodina v ještě větší finanční nouzi a tak se mladý nadporučík ucházel o službu ve švédské armádě a když jí nedostal, tak v armádě pruské při zahájení války o rakouské dědictví. V Berlíně žádal osobní audienci u pruského krále. Ten jej ani po čtyřech měsících čekání nepřijal. Během bojů s Marií Terezií musel zřejmě Fridrich Veliký mnohokrát litovat, že Laudona nepřijal a to zejména, když Fridrichovi vojáci vyděšeně na bojišti křičeli: „himmellaudon“, což v překladu znamená: Nebesa! Laudon! To ale trochu předbíháme v čase.

Po neúspěchu v Berlíně, použil Laudon některá doporučení svých vlivných přátel ve Vídni a byl přijat do služeb Marie Terezie a 1. května 1744 se stal velitelem jedné setniny rakouské armády. Ve válce o rakouské dědictví tak významně zasáhl do bojů, ale daleko více se uplatnil v následné sedmileté válce proti Prusku. S jeho vojenskými úspěchy strmě rostla jeho kariéra, kdy si v r. 1757 mohl připsat epolety generálmajora. O rok později ocenila Marie Terezie jeho zásluhy křížem svého nově založeného řádu a po úspěších v bojích s Prusy u Olomouce je povýšen na polního podmaršálka. S Daunovou armádou byl převelen do Dolní Lužice, kde zaznamenal v bojích s Prusy další úspěchy a získal za ně nejvyšší možné vyznamenání v Rakousku - velkokříž Marie Terezie. Drtivé vítězství nad Prusy v r. 1759 v bitvě u Kunowic, ve spojení s ruskou armádou, bylo především zásluho Laudona, který tím získal ještě větší přízeň Marie Terezie, což doložila tím, že mu darovala pluk, brilantový prsten a 5000 dukátů spolu se zlatou tabatěrkou s brillanty. Ani ruská carevna se nenechala zahanbit a poslala mu kord s pozlacenou pochvou a jílcem posázeným diamanty. V roce 1761 se mu povedlo obsadit část Slezska, což byl obrovský úspěch, ale do konce sedmileté války už nezasáhl, protože nesouhlasil s tím, jak se chovali Rusové jako spojenci a navíc se objevily jeho žlučnickové problémy, kterými trpěl celý život. Požádal Marii Terezií o zproštění služby a uchýlil se na svůj zámek do Bečvárek.

VÁLKA O BAVORSKÉ DĚDICTVÍ A S TURKY

Po vypuknutí války o dědictví Bavorské v roce 1777 je Laudon opět v poli a za úspěchy v této válce je povýšen na nejvyšší hodnost v rakouské armádě a to na polního maršála. Deset let pak opět tráví na odpočinku.

Naposledy Laudon sedá na koně už ve věku 71 let a to ve válce s Osmanskou říší, kterou vítězně ukončí. Od Josefa II. získá velkokříž Marie

Terezie s brilantovou hvězdou, který byl v takovéto úpravě jediný na světě. Návrat od dobytého Bělehradu byl impozantní a Laudona vítali lidé z měst jimiž projížděl a ve Vídni jej přivítal osobně sám císař Josef II.

V SEDLE AŽ DO SMRTI

Ani poslední půlrok jeho života nemohl prožít v míru. Jako 74letý obdržel od císaře Josefa II. 4. ledna 1790 dopis, kde jej jmenuje vrchním velitelem armády v nové válce s Pruskem. 6. ledna vydává Laudon první rozkazy. 20. ledna však Josef II. umírá a jeho nástupce Leopold II. jmenuje Laudona generalissimem. Před ním měli v Rakousku tuto hodnost pouze dva vojévůdci a to Albrecht z Vladštejna a Evžen Savojský. Do této války však již Laudon nezasáhne, neboť umírá v Jičíně 14. 6. 1790. Jeho ostatky byly slavnostně převezeny do vídeňského Hadersdorfu, kde v roce 1806 pohřbili vedle něj i jeho ženu.

Maršál a generalissimus Laudon není zvěčněn jen v oné lidové písni, ale jeho socha je součástí krásného pomníku Marie Terezie.



Jezdecká socha maršála Laudona (vpravo v popředí) na památníku Marie Terezie na náměstí Marie Terezie (Maria Theresien-Platz) ve Vídni. Sochař: Kaspar von Zumbusch.

A tady si můžete připomenout tu lidovku o Laudonovi ve dvou verzích:

<https://youtu.be/tblvXDY3iRE>

<https://youtu.be/P719ZYkrA3A>

JOSEF VÁCLAV RADECKÝ Z RADČE

Jak jsem již napsal výše v úvodu, Radecký není mým šálkem čaje. Nedivte se tedy, že mu zde budu zcela nevyváženě věnovat menší prostor, než Laudonovi. Ne že by Radecký nebyl skvělý vojevůdce, ale...



2. 11. 1766 zámek Třebnice - + 5. 1. 1858 Milán

Na Malostranském náměstí stál až do roku 1919 monumentální pomník maršála Radeckého. Nebyl odstraněn z nějaké naší nenávisti vůči tomuto vojákově, ale z důvodu protestu Italského velvyslanectví, které se usídlilo v nedaleké Nerudově ulici. Italové považovali Radeckého za nepřitele sjednocení Itálie, který snahy o toto sjednocení utopil v krvi, čímž byl Habsburky vynášen a uctíván jako zachránce trůnu rakouského. Habsburky lze pochopit.

Mám na Radeckého podobný názor jako Italové. Vůbec nejásám, tak jako mnozí, že jsme měli v rakouských službách velkého vojevůdce, který pocházel z české šlechty. Svůj vojevůdcovský talent dal do služeb urputné snahy evropských monarchií potlačit revoluční Francii a následně silou působil proti sebeurčení a snaze národů osvobodit se od nadvlády Rakouska. Laudon bránil zemi proti útočníkům, kteří ji napadli a proti tureckému nebezpečí. Radecký si svoji slávu vydobyl především potlačováním revolučních myšlenek a udržováním nadvlády Rakouska nad Itálií a jinými zeměmi vojenskou silou. Jen v jednom úseku jeho vojenského pů-

sobení ho lze morálně srovnávat s Laudonem, a to když Radecký pod velením Laudona působil ve válce s Osmanskou říší. V této válce se prvně projevily jeho vojevůdcovské schopnosti, které dal poté do služeb špatné strany.

Myslím tedy, že byl u nás po právu většinově zapomenut a nechápu snahu o obnovení jeho pomníku na Malostranském náměstí. Myslím, že k této obnově, o které se mluvilo již ke konci totality, se správně – a to s humorem sobě vlastním – postavilo divadlo Jára Cimrmana. Víceméně se této myšlence vysmáli přípuštěním znovu postavení pomníku, ale vzhledem k trolejím od tramvají, které dnes přes náměstí vedou, navrhli variantu brod, tedy že by maršál vedl svého koně za uzdu a ten by byl po prsa zapuštěný v kamenném podstavci pomníku. Dodali ještě, že tuto variantu prodiskutovali s hlídačem parkoviště a ten, že proti tomu nic nemá.

Pomník je nesporně kvalitním sochařským dílem, ale je zároveň vnímán jako symbol rakouské vojenské moci, která za Radeckého působení byla jednoznačně reakční utlačovatelskou silou.



Myslím, že bude mnohem lepší, pokud si Radeckého chceme připomínat, tak to dělat pomocí geniální skladby Johana Strausse st. s názvem Radeckého pochod či marš třeba v podání Herberta von Karajana: <http://1url.cz/Yt2v9>.